

zirom na zadnje uzroke: a to znači prelaziti okvir sjetilno-opažajnog (fizičkog) ili empiričkog svijeta t. j. prelaziti u metafiziku. Takovu diviziju filozofije možemo opravdano usvojiti. — Iz didaktičkih obzira držim, da bi trebalo čitavi kurs otpočeti sa «Uvodom u filozofiju» (prema uzuelnom značenju tog naziva), te sa Ontologijom. (Ovako mi činimo na bogosl. fakultetu, nakon što je već iz srednje škole dovoljno poznata formalna logika i nešto psihologije.) Bez Ontologije nemoguće je raspravljati u noetici, u psihologiji . . . , a nemoguće je i samo historijsko prikazivanje filozofije, upravo zato jer Ontologija znači (za početnika!) terminologijski instrumentarij filozofiranja.

Trebala bi kritička analiza da sada ogleda pojedina poglavlja. Od traktata o neživim bićima prelazi se na živa bića, za tim napose na čovjeka, te općeniti pogled na svijet. Za drugi je sešitek oglašena teodiceja, religijska filozofija i ontologija. Nećemo da iznosimo pojedine svoje želje, jer nam je auktor toliko puno podao, da pojedinačna pitanja iscrpivo izrađivati može da bude poželjni zadatak mladih radnika, koji su dobili ovim djelom dobro utrte putove. Ne bi ni ukusno bilo, da opažanjima sitnijeg značenja zamućujemo svijetlu impresiju iza lektire tog Uvoda u savremeni laboratorij skolastičkog umovanja. I onaj koji u filozofiji nije malenih zahtjeva, zadovoljiti će se ovim djelom u punoj mjeri i dobiti će veoma vjernu sliku o veličajnosti skolastičke filozofije. **Z.**

Dr. Lujo Vojnović: Konkordat sa sv. Stolicom i naše nacionalno pitanje. Brošurica ova nije namijenjena odgovornim državniciima, već

neupućenoj široj javnosti. Ne ulažeći u pitanje o pravnoj prirodi konkordata, dokazuje pisac, da je konkordat sa sv. Stolicom u današnjim prilikama jako koristan pače nuždan za našu državu. U teoriji je pisac zagrijan za Cavourovo načelo: slobodne crkve u slobodnoj državi. Prigovor o nesavremenosti konkordata oprovrgava činjenicom, što je broj konkordata u obratnom omjeru sa vremenom. Glavna je misao: da će sporazum i dobri odnosi sa sv. Stolicom, tim neosporivo najmoćnijim vjerskim i moralnim svesvjetskim faktorom, u velike koristiti našoj državi koli u sredjivanju nutarnjih prilika toli u spoljašnjem njenom položaju te ju uže povezati sa zapadnom kulturom i napretkom. Što u tom pravcu iznosi, posvema je ispravno i uspelo. U sam sadržaj namjeravanog konkordata neće da ulazi. — Papu Benedikta XV. prikazuje napose kao nesklona našem narodu, ali dokaza ne navodi. Upravo toga papu napadalo se je tečajem svjetskog rata s objiju strana kao pristrana, što najbolje dokazuje njegovu nepristranost. Ima i drugih neispravnosti u brošurici, napose političke prirode.

Dr. Leopold Fonck S. J.: Moderne Bibelfragen. Einsiedeln 1917. Benzinger.

U toj zanimljivoj knjizi je Fonck proširio svoja predavanja, koja je držao 1915. u Zürichu o Bibliji.

U prvom predavanju govori o nepogrešivosti Sv. Pisma. Posebnu je pažnju posvetio prigovorima, koji se dižu iz područja prirodoslovnih znanosti, pa ih uspješno suzbija.

U drugom predavanju govori o vladanju kritičara prema Bibliji, i to počevši od farizeja i saduceja, sa-

vremenika Gospodinovih, pa do danas. Opažamo, koliki rad uložio je t. zv. jaki duhovi, da obore svete knjige; ali istina Božja ostaje do vijeka, dok jedna zabluda ruši drugu.

Da čujemo, što sudi F. o Renanovu djelu »Vie de Jesus«, kojim naši racionalisti usrećiše nedavno hrvatski narod u hrvatskom prijevodu. »In wissenschaftlicher Hinsicht wurde sein Buch auch von rationalistischen Kritikern schon gleich nach seinem Erscheinen gering eingeschätzt. Unter dieser Rücksicht hat es in der Tat auch nicht die geringste Bedeutung.«¹

U trećem predavanju promatra Bibliju u svijetlu zemlje, u kojoj je nastala. Zato svestrano riše Palestinu.

U četvrtom predavanju govori o životu i nauci Kristovoj u svijetlu istoka. Kad ne bismo promatrali rad Gospodinov u tom svijetlu, bilo bi nam mnogo toga nejasno u djelovanju, govorima, napose u parabolama.

Sve to osvjetljuje lijepim primjermima.

Ime pisca, grada, solidnost i jasnoća, kojom je savremena biblijska pitanja obradio, preporučuje knjigu. Tko hoće da se što bolje orijentira u aktualnim biblijskim pitanjima, neka pozorno pročita i prouči ovo djelo.

Dr. Franjo Zagoda

Franciscus Xav. Kortleitner o. Praem: Hermeneutica Biblica. Oeniponte. Rauch 1923.

Pisac je opširnije obradio pitanja, koja spadaju u Hermeneutiku biblijsku. Poblže govori o smislu Sv. Pisma. I on zastupa sentenciju protiv Belarmina, Salmerona, Zapletala i dr., da pojedino mjesto Sv. Pisma može imati samo jedan lite-

rarni smisao. Osvrće se na glavne prigovore protivničke.

Posebnu je pažnju posvetio inerciji Sv. Pisma. Ustaje protiv relativne istine, pa uči s Fonckom, Dorschom, Döllerom, Billotom, Eggerom i dr., da postoji u Sv. Pismu apsolutna istina.

Iznenaduje me, da je piscu ispala ova rečenica¹ »quod Paulus I. Thes. 4, 14. 16. praedicavit se adventu Christi etiam inter viventes fore, erravit«.

Medutim nema ni govora o kakvoj Pavlovoj zabludi. Iz cijeloga teksta i konteksta razabiremo, da Pavao ne govori apodiktički, da će dočekati paruziju. On ne očekuje paruzije, ali nada se ili dopušta, da bi je mogao dočekati; ili govori generalno o situaciji živih i mrtvih za paruzije; zato stavlja sebe sada među žive, a sad među mrtve², ili govori pogodbeno.

Ili Pavao promatra u prvom redu prilike u Solunu, pa zabrinutim vjernicima, za udes pokojnika, odgovara: Jednaki će biti položaj mrtvih i živih za paruzije. O samoj paruziji govori malo kasnije 5, 1, 2. da upozori, kako je suvišno o tom raspravljati, jer po riječima Isusovim, taj nam je dan sakrit 5, 2. Dakle treba da su vjernici uvijek budni! Mt. 24, 43 i d. Lk. 12, 39. I. Sol. 5, 4. — Ali neka se ne plaše, jer ništa ne gube, ako i umru prije paruzije.³

¹ I. c. p. 84.

² I. Kor. 6, 14, 15, 51.

³ Holzmeister: Zum Dekret der Bibelkommission über die Parusierwartung in den Paulinischen Briefen. Zeitschrift f. kathol. Theologie 1916., 167—182. — Steinmann: Die Briefe an die Thessalonicker und Galater Bonn 1918. p. 18, 35, 36. — Allo: Saint Jean Apocalypse CIX—CXV. Paris. 1921. Lecoffre.

¹ I. c. p. 137.